°בלאו דנבילה קא מיפלגי ר"ע סבר לאו מעליא הוא ורבי יוסי הגלילי סבר לאו לאו מעליא הוא אביי אמר דכ"ע לאו דנבילה לאו מעליא הוי והכא בתעזוב קא מיפלגי דרבי עקיבא סבר תעזוב מעיקרא משמע ורבי יוסי הגלילי סבר השתא משמע ת"ר [א]כיצד מתודה עויתי פשעתי וחטאתי וכן בשעיר המשתלח הוא אומר [1]והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם וכן במשה הוא אומר [2]נושא עון ופשע וחטאה דברי ר' מאיר וחכ"א [ב]עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר [3]הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה [ג]פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר [4]מלך מואב פשע בי ואומר [5]אז תפשע לבנה בעת ההיא לכל חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר [6]נפש כי תחטא בשגגה ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות *אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך אני וביתי וכו' וכן בדוד הוא אומר [7]חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו וכן בשלמה הוא אומר [8]חטאנו [ד](והרשענו ומרדנו) וכן בדניאל הוא אומר [9]חטאנו [ה](והעוינו) והרשענו ומרדנו [ו]אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע בשעה שישראל חוטאין לפניך ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים פשיטא [ז]יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתבר טעמיה דר' מאיר דקמסייע ליה קרא (א) א] דמשה קמ"ל ההוא דנחית קמיה דרבה ועבד כר"מ א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"מ א"ל כר"מ סבירא לי כדכתיב בספר אורייתא דמשה: ת"ר [ח] [10]וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא כפרת דמים הרי אני דן נאמרה כאן כפרה ונאמרה להלן [11]כפרה מה כפרה האמורה בשעיר דברים אף כפרה האמורה בפר דברים ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [12]והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ועדיין לא נשחט הפר מאי ואם נפשך לומר וכי תימא נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים הרי הוא אומר וכפר ועדיין לא נשחט הפר

ומנין

בלאו דנבילה קא מיפלגי. דכתיב עשה אחריו לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה (דברים יד) ומיהו על כרחך אין זה ניתק לעשה דהא נתינתה לגר אי אפשר לאחר שעבר על לא תעשה של אכילה ועל כרחך עשה מעיקרא משמע לא תאכלו כל נבילה אלא לגר תתננה ולא תאכלוה: **רבי עקיבא סבר לאו מעליא הוא.** ולוקין עליו ולאו דלקט שכחה ופאה נמי עשה דבתריה מעיקרא משמע והכי קאמר קרא (ויקרא יט) ולקט קצירך לא תלקט אלא לעני תעזבנו ולא תלקטנו ולקי עליה ואין עולה באה עליו: **ור' יוסי הגלילי סבר.** לאו דנבילה אע"ג דעל כרחך עשה דבתריה מעיקרא משמע הואיל ובתריה דלאו כתיב אין לוקין עליו דלא דמי ללאו דחסימה ובאה עליו עולה ולאו דלקט שכחה ופאה נמי אפילו אמרינן דעשה דבתריה מעיקרא (ב) הוא משמע לא לקי עליה: **אביי אמר דכ"ע לאו דנבילה.** דע"כ עשה דבתריה מעיקרא משמע ולאו מעליא הוי ומלקין עליה: **והכא בתעזוב.** הכתוב אחר לאו של לקט שכחה ופאה קא מיפלגי: **רבי יוסי סבר השתא משמע.** אחר שלקט ועבר על לא תעשה נתקו הכתוב לעשה ולוהו לעוזבו שם לעני ולגר ולפיכך אין לוקין עליו: **ור"ע סבר.** מעיקרא קודם לקיטה קאי עשה ולקי עליה דלא ניתק לעשה ואין עולה באה עליו: **וכן בשעיר המשתלח הוא אומר.** עונות תחילה ואח"כ פשעים ואחר כך חטאים: **המרדים.** העושה להכעיס: **מלך מואב פשע בי.** מרד בי: **אז תפשע לבנה.** מרדו יושבי לבנה על מלך יהודה: **חוזר ומתודה כו'.** בתמיה אם על זדונות ימחלו לו אין צריך לבקש שוב על השגגות: **עשה להן זדונות כשגגות.** והכי קאמר נושא עון ופשע כחטאת שוגג: **דקא מסייע ליה קרא.** לוידוי יוה"כ גופיה: **ההוא דנחית.** שליח ציבור שמסדר בתפלתו של יום הכפורים סדר עבודותיו של כהן גדול על שם ונשלמה פרים שפתינו (הושע יד): **וכפר.** מה שאמור בפרו וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) דברי וידוי: **נאמר להלן.** בשעיר המשתלח יעמד חי לפני ה' לכפר עליו (שם): **ואם נפשך לומר.** להשיב תשובה על גזירה שוה זו לומר שאין וכפר אלא במתן דמים על כרחך מיניה וביה תיפוק לך דלא אפשר למימר הכי שהרי הוא אומר והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ואחר כך ושחט את פר החטאת וגו' על כרחך וכפר בעדו ועדיין לא נשחט אלמא כפרה זו בדברים היא: **מאי אם נפשך לומר.** מה היה להשיב לו דאיצטריך ליה טעמא אחרינא: **וכי תימא נילף.** האי וכפר מכפרה דכתיבא בשעיר הפנימי דכתיב וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל והיא (ג) במתן היא דבתר מתן דמים כתובה ועוד שאין בו וידוי:

ומנין

לאו דנבילה איכא בינייהו. ה"נ הוי מצי למימר טריפה דכתיב (שמות כב) ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו וליכא למימר לכולי עלמא לא לקי אההוא לאו דטריפה דהוי ליה לאו שבכללות דאיצטריך לבשר קדשים שיצאו חוץ למחיצה ולהוציא העובר את ידו קודם שחיטה בפרק בהמה המקשה (חולין דף סח.) דהא לטריפה דכתיב בהדיא לא הוי לאו שבכללות כדמשמע בר"פ כל שעה (פסחים דף כד.) גבי נותר וגבי נא ומבושל [ט]וע"ש ולענין קדשים ועובר הוא דהוי לאו שבכללות והא דאמר בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יח.) [י] גבי זר שאכל את העולה חוץ לחומה לפני זריקה ופריך ולילקי נמי משום ובשר בשדה טרפה לא תאכלו התם לאו מלקות ממש קאמר אלא איסורא בעלמא כדמוכח סוגיא דהתם דאיסורא קאמר וי"ל נתרץ דלהכי לא קאמר טריפה דאפילו רבי יוסי הגלילי לא חשיב ניתוק כיון דלא ניתק כל מה שבלאו דבלאו [כולל] נמי קדשים שיצאו חוץ למחיצתן ואהנך לא קאי לכלב תשליכון ואע"פ כן מצאתי בספר אחד לאו דנבילה וטריפה איכא בינייהו אבל תימה לי אמאי לא קאמר לקט שכחה ופאה איכא בינייהו ופליאה גדולה מאד דשבק לקט שכחה ופיאה דאיירי בהו ונקט נבילה וי"ל דמעיקרא בעי למימר דנבילה איכא בינייהו וכיון דאשכחן מילתא אחריתי דאיכא בינייהו איכא למימר דלתרוייהו מכפרת על לקט שכחה ופיאה לרבי יוסי הגלילי דלא הזכיר ניתוק בדבריו מכפר אע"ג דלאו ניתוק גמור הוא ושמעיה ר' עקיבא דסבירא ליה כל לאו שכתב עשה אחריו אע"ג דלאו ניתוק הוא לתקן אחריו הלאו לאחר שעבר עליו עולה מכפרת עליו ותנא לקט שכחה ופאה והוא הדין לנבילה וקאמר ליה רבי עקיבא בלקט שכחה ופאה מודינא לך דלדידי סבירא לי דהוי ניתוק גמור לתקן הלאו אחר שעבר עליו דסבירא לי כרבי ישמעאל דאמר פרק הגוזל קמא (ב"ק דף צד.) מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה כו' עד רבי ישמעאל אומר אף מפריש מן העיסה ומפרש התם דאפילו את"ל דשינוי קונה הכא חייב משום דכתיב תעזוב יתירא אלמא אפילו אחר שעבר הלאו לגמרי אמר קרא תעזוב ותפטר אם כן הוה ליה ניתוק גמור אבל נבילה לא אבל בתר הכי דקאמר לכולי עלמא בעי ניתוק גמור אז צריך לומר דלקט שכחה ופאה איכא בינייהו שאל"כ מאי בינייהו א"כ דמעיקרא ס"ד לכולי עלמא תעזוב להבא משמע וניתוק גמור הוא מיהו רבי עקיבא שמעיה לת"ק דאפילו אי לא הוי ניתוק מכפר מדלא הזכיר בהדיא ניתוק לעשה אם כן הוא הדין נבילה:

יכול

עין משפט
נר מצוה

כה א מיי' פ"ב מהל' עבודת יוה"כ הל' ו ופ"א מהלכות תשובה הלכה א [וטוש"ע א"ח סימן תרכא סעיף ה]:

* * *

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז כא
2. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים: שמות לד ז
3. כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָהּ: במדבר טו לא
4. וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ: מלכים ב ג ז
5. וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא: מלכים ב ח כב
6. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב
7. חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ: תהלים קו ו
8. וְהֵשִׁיבוּ אֶל לִבָּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ שָׁם וְשָׁבוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שֹׁבֵיהֶם לֵאמֹר חָטָאנוּ וְהֶעֱוִינוּ רָשָׁעְנוּ: מלכים א ח מז
9. חָטָאנוּ וְעָוִינוּ הִרְשַׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ וְסוֹר מִמִּצְוֹתֶךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ: דניאל ט ה
10. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
11. וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד חַי לִפְנֵי יְיָ לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז י
ויקרא פרק טז
12. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא

* * *

רבינו חננאל

ואי דינן ר' יוסי הגלילי נמי הכי קאמר דכולהו לא תעשה שניתק לעשה ניתנהו, כגון דכתיב ופרט כרמך לא תלקט לא תעשה, ניתק לעשה לעני ולגר תעזוב אותם האידנא. ואי דיינן בלאו דנבלה פליגי, דכתיב ביה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, ר' יוסי הגלילי סבר לא דמו להני אלא ההוא לאו מעליא הוא. ור' עקיבא סבר האי נמי לאו שניתק לעשה הוא דכל תנא בתרא לטפויי קאתי. אביי אמר בתעזוב פליגי, ר' עקיבא סבר מעיקרא משמע ואינו לא תעשה שניתק לעשה, אלא כגון לא תותירו ממנו עד בוקר והנותר ממנו וגו', אבל הני לא. ור' יוסי הגלילי סבר תעזוב השתא משמע, כלומר לא תלקט ואם לקטת תעזבהו השתא. ת"ר כיצד מתודה. אומר עוויתי פשעתי חטאתי וכו'. וחכמים אומרים חטאתי עויתי פשעתי כו'. ואסיקנא אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכתא כחכמים. ואע"פ דר' מאיר מסייע ליה קרא. וההוא מרבנן דנחת קמיה דרבא ועבד כר' מאיר ואמר כדכתיב בספר אורייתא דמשה, הלכתא

רבינו חננאל (המשך)

כחכמים, ולא משגחינן להני כלהו דהא איפרקן כולהו, ופשוטים הם. ירושלמי תנא כיצד מתודים אומר עויתי פשעתי חטאתי וכו', א"ר חגי בראשונה אומרים אנא השם ובשנייה אומרים אנא בשם. ואומר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל וגו' דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים עונות אילו הזדונות כו'. ומתני' בתרוייהו קתני אנא השם, וקיימא לן כמתני' דלגבי ר' לא משגחינן ברבי (חייא) [חגין] דאמר' ר' לא שנא ר' חייא מנא ליה. ועוד יש לומר כיון א) שאין בה בתוספתא אלא עויתי פשעתי בלא הזכרת אנא השם בתחלה כלל, בא ר' חגי לומר בראשונה ובשניה מזכיר בשניהן אנא השם והרואה טעה. ירושלמי חד (אפי') [אפין] אמר לר' פנחס תא נמסור לך השם, א"ל (ליאו') [לית אנא] יכיל דאנא אכיל מעשר ואמר רב דרגיל בשם לא יכיל מיכול מבר נש כלום. ב) ואסיקנא לא מסרינן ליה לרמאין. ת"ר וכפר בכפרת דברים. כלומר הכפרה בוידוי. או אינו אלא בדמים כדכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר. נאמרה כפרה בפר ונאמרה כפרה בשעיר המשתלח, מה כפרה האמורה בשעיר המשתלח בכפרת דברים והוא הוידוי, אף כפרה בפר, וידוי. ואם יש לך לומר למוד כפרה כפרה משעיר הנעשה בפנים שהוא כפרת הדם, הרי הוא אומר והקריב וכיפר ועדיין לא נשחט. נתברר כי כפרה זו כפרה בדברים היא.

מסורת הש"ס

[א] [תוספ' פ"ב ה"ה], [ב] [כריתות כה:], [ג] [שבועות יב:], [ד] [נ"ל והעוינו רשענו], [ה] [נ"ל ועוינו], [ו] [ועל קרא דוהתודה דמייתי ר"מ לא השיבו עיין תוי"ט פ"ד מ"ב ד"ה לעונות], [ז] [ברכות ט. וש"נ], [ח] [מגילה כ:], [ט] [שם מא:], [י] [וע"ש תוס' ד"ה ולילקו משום בשר],

* * *

גליון הש"ס

גמ' בלאו דנבילה. עיין חולין דף פ ע"ב תוס' ד"ה הנח למחוסר זמן:

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' דקמסייע ליה קרא (דמשה) תו"מ ונ"ב מרש"י משמע דל"ג ליה: (ב) רש"י ד"ה ור' יוסי הגלילי כו' דעשה דבתריה מעיקרא משמע לא כו' כצ"ל ותיבת הוא נמחק: (ג) ד"ה וכי תימא כו' והשיא במתן דמים היא דבתר:

* * *

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] גמ' מהו דתימא מסתבר טעמיה דר"מ דקמסייע ליה קרא דמשה. מלת דמשה נמחק ונ"ב מרש"י ד"ה דקמסייע וכו' מוכח דלא גרים למשה וכ"כ בעל תאוה לעינים ובעל ס"י:

א) לפנינו בתוספתא ליתא בהדיא אנא השם עויתי וכו' ואולי דלפני רבינו לא היה הגי' כן בתוספתא ועי' בהרא"ש פ"ח דהביא דברי רבינו וי"ל אלו ע"כ. ב) עי' במד"ר קהלת על פסוק את הכל עשה יפה בעתו ע"ש היטב.

תום' ישנים

בלאו דנבילה קמיפלגי. דאין זה לאו גמור כלאו דחסימה לפי שכתוב בו לגר אשר בשעריך תתננה וגו' ולר"ת אמאי לא הוי לאו מעליא וכי משום דאיכא עשה מיגרע גרע דהכי מסיק בפרק בתרא דמכות (דף טו.) דלא דמי ללאו שניתק לעשה דלנתוקי לאוין הוא דאתא י"ל דלתרך [נר"י] הוא דקאמר התם הכי אבל מ"מ יכול להיות דגרע טפי בהכי אע"ג דלא גרע כמו לאו הניתק לעשה גמו' כמו שפירשתי בחולין בפרק אותו ואת בנו ובפ"ק דתמורה: בלאו דנבלה קמיפלגי. ובתעזוב כולהו מודו דמעיקרא משמע כדפי' בקונטרס וקשה לרבי דאמרינן בהגוזל קמא (דף צד.) ובפרק קמא דתמורה (דף ו.) ובפרק בתרא דמכות (דף טז:) מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים כו' ואמאי כיון דמעיקרא משמע ולאו מנתקי לעשה אם עבר וליכ' ו ואין נראה לומר דמדרבנן חייב דהא בפרק בתרא דמכות (שם) מוכח מינה דלאו דלקט שכחה ופאה ניתק לעשה וגם אין לומ' דפליג אהני תנאי דהכא מדפריך (שם) מהך ברייתא דמצות פאה על רבי יוחנן דהתם דאמר אין לנו [אלא] זאת ועוד אחרת משמע דכולי עלמא מודו ליה מיהו יש לומר סוגיא דמכות כמ"ד בכמוך תעזוב להבא משמע וה"נ משמע בפרק קמא דר"ה השנה (דף ו:) דלהבא משמע דקאמר שעובר על לקט שכחה ופאה בבל תאחר ומייב להחזירו דליכא למימר דלא מיירי אלא בשליקטן לצורך עניים שלא היו בעיר ולא נתכוין לעבור דהא פשיטא שהיה פטור מדאמרינן בהחורש (דף קלד:) לעני ולגר תעזוב אותם ולא לעורבים ולא לעטלפים אבל אין נראה לרבי לפרש דכולי עלמא מודו בתעזוב דלהבא משמע א) כסוגיא דמכות ובלאו דנבלה פליגי לחוד דא"כ הוה מוקי פלוגתייהו דלא איירי בה כלל ולא מוכחא מילתא כלל דבהא פליגי אבל לפרי אתי שפיר דפליגי נמי בלקט שכחה ופאה ור' ירמיה דנקט בלאו דנבלה לפרושי מילתייהו נקטה דהא ודאי מעיקרא הוא לכ"ע ה"נ הוה מצי ת"ק למינקט נבלה אלא דלא חשיב כי רוכלא: עשה זדונות כשגגות. וכן יש נמי לפרושי לקרא דוהתודה עליו שיפשה פשעים ושוטות ב) עליהם כמשמעו: הלכה כדברי חכמים. מיכן יש"ל כוידוי יוה"כ תחילה חטאתינו עונותינו ופשעינו:

א) נ"ל כסוגית. ב) נ"ל שלהם.